

ProDeimos

atria

Kennisinstituut
voor Emancipatie en
Vrouwengeschiedenis

Meer vrouwen in de gemeenteraad

Tips & tricks voor
kandidatencommissies

Raadswerk gaat iedereen aan

Op 21 maart 2018 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Veel politieke partijen zijn gestart met het instellen van kandidatencommissies en zijn op zoek naar nieuw talent voor hun lijsten. Voor menig partij is het een hele klus om mensen te vinden die in de gemeenteraad willen. Vaak denken ze: ‘Raadswerk? Nee, dat is niets voor mij!’. Maar als je dan met deze mensen in gesprek gaat, wordt al snel duidelijk dat het werk van de gemeenteraad iedereen aangaat. Het gaat over de school, het park, de straat, het theater, de jeugd, parkeren, sport, de wijk, het afval: iedereen heeft daar op een of andere manier mee te maken. En iedereen vindt daar wel wat van. Het is heel dichtbij.

Omslag
VVD-Raadslid Antoinette Laan
(foto: Jan de Groen/HH)

Dr. Aletta Jacobs, eerste vrouwelijke arts in Nederland. Feministe, voorvechtster vrouwenkiesrecht. Portret, 1912.

Bron: Nationaal Archief of the Netherlands, Spaarnestad Photo, SFA001002575.

Met de voorliggende *tips & tricks* willen we de plaatselijke kandidatencommissies handvatten bieden bij het vinden van nieuwe kandidaten, en dan met name vrouwen, voor verkiesbare plaatsen op de lijst. De meeste adviezen gelden niet alleen voor het werven van vrouwen, maar in zijn algemeenheid voor het samenstellen van de kandidatenlijst. Daarbij is diversiteit van groot belang, zodat de raad een afspiegeling is van de bevolkingssamenstelling van de gemeente.

Honderd jaar geleden hebben vrouwen het passief en twee jaar later het actief kiesrecht verkregen. Helaas is de vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek nog steeds geen 50 procent. Dit kan anders. In deze *tips & tricks* geven *ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat* en *Atria – kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis* aanbevelingen voor plaatselijke kandidatencommissies om meer diversiteit op de kieslijsten te krijgen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. Doe er uw voordeel mee!

GEWOON DOEN!

Uit persoonlijke verhalen van zittende raadsleden komt naar voren dat veel vrouwen in de politiek terechtkomen nadat ze bestuurs- of vrijwilligerswerk in hun stad of dorp hebben gedaan. Ze komen hierbij met de politiek in aanraking en merken dat je dáár moet zijn om echt iets voor elkaar te krijgen. De meeste vrouwen stappen niet meteen zelf naar een partij. Ze worden gevraagd, door een kennis of omdat ze een cursus hebben gevolgd. Vaak is dan nog hun eerste reactie: 'Politiek, dat is toch niets voor mij? Kan ik dat dan?'. Maar gelukkig besloten deze vrouwen al snel: 'Ja, ik ga het doen!'. Niet te lang over nagedacht, maar gewoon de sprong in het diepe gewaagd.

Waarom meer vrouwen in de raad?

In 2018 is het bijna honderd jaar geleden dat het actief vrouwenkiesrecht (1919) is ingevoerd. Dit ging niet vanzelf; er is hard voor gestreden. Toch is in de afgelopen honderd jaar het aandeel vrouwen in gemeenteraden nooit hoger geweest dan de huidige 28 procent. Om maar te zwijgen over de nog lagere percentages van vrouwelijke wethouders en burgemeesters. Tijd voor verandering dus.

Diversiteit in de samenstelling van volksvertegenwoordigingen is goed voor de kwaliteit van de democratie. Het leidt tot:

1. Grotere legitimiteit van de besluitvorming: door meer herkenbaarheid meer acceptatie van genomen besluiten;
2. Grotere representativiteit: vrouwen voelen zich beter vertegenwoordigd en dus ook meer gehoord als het aandeel vrouwen in de raad groter is;
3. Meerwaarde en verhoogde efficiëntie van een divers samengesteld team;
4. Groter bereik: vrouwen zitten meestal in andere netwerken en brengen die in verbinding met het lokale bestuur;
5. Politieke aandacht voor onderwerpen die vrouwen belangrijk vinden;
6. Maar ook: juist in sectoren die gedecentraliseerd zijn naar gemeenten (zorg) hebben vrouwen vaak deskundigheid vanuit hun werk. Die kwaliteit heeft de raad nodig.

Zes tips voor lokale kandidatencommissies

1. Ga actief op zoek en vraag vrouwen

Uit gesprekken met vrouwelijke raadsleden komt vaak naar voren dat veel vrouwen pas gaan nadenken over de vraag of ze raadslid willen worden als ze daarvoor persoonlijk gevraagd worden. Vaak willen ze de stap dan wel wagen. En achteraf zijn ze meestal blij dat ze het gedaan hebben: 'Het heeft mijn leven verrijkt!'.

Waar vind je vrouwen die raadslid willen worden?

Ga actief op zoek, niet alleen binnen de partij maar juist ook daarbuiten, zoals:

- in besturen van maatschappelijke en andere lokale organisaties en verenigingen;
- in adviesraden van de gemeente, zoals de Wmo-raad;
- in ouderraden van scholen, peuterspeelzalen of kinderdagverblijven;
- in wijk- en buurtorganen;
- onder vloggers, op facebook of andere social media;
- in organisaties van mensen met een migratieachtergrond;

- maar ook bij jongerenorganisaties, poppodia, (culturele) initiatieven of zelfstandigen zijn actieve meiden te vinden.

Ga naar deze organisaties op (werk)bezoek of benader ze telefonisch. Vraag ook sleutelfiguren uit deze organisaties of uit uw eigen netwerk of zij vrouwen kennen om te benaderen voor het raadslidmaatschap.

Politieke partijen hebben vaak vrouwennetwerken en jongerenorganisaties. Ook daarin is het mogelijk om actief en persoonlijk te werven voor de raad. Vrouwennetwerken kunnen bijeenkomsten organiseren om vrouwen te informeren, te enthousiasmeren en te activeren voor een politieke functie. De kandidatencommissie gaat naar deze bijeenkomsten om meer vrouwelijke kandidaten te werven.

Schakel naast de eigen media ook de lokale en sociale media in. Plaats een oproep en informatie over het raads-

lidmaatschap in plaatselijke kranten, bij radio, televisie, facebook en andere media. Ook de aankondiging van een informatiebijeenkomst of de mogelijkheid een dagje mee te lopen kan hierin worden opgenomen. Interviews met zittende vrouwelijke raadsleden en wethouders in de lokale media kunnen als voorbeeld dienen om vrouwen te werven.

2. Maak duidelijk wat het raadswerk inhoudt

Nadat u vrouwen benaderd hebt, volgt een gesprek om meer informatie te geven over het raadswerk. Zorg dat u een heldere profielschets heeft, die goed aangeeft wat er van een raadslid verwacht wordt. (Bij punt zes vindt u meer over de profielschets.)

Vraag een (vrouwelijk) raadslid bij het gesprek, zodat hij of zij ook meer informatie vanuit de praktijk kan geven. Organiseer ook een informatiebijeenkomst voor alle geïnteresseerden samen. Ga in op de – vaak negatieve – beeldvorming die er is over het raadswerk en geef aan wat er juist zo leuk aan is. Geef ook aan dat geïnteresseerden altijd nog kunnen bellen of met anderen kunnen praten voor meer informatie.

Wat vrouwen willen weten:

- Wat moet ik er ervoor weten en kunnen?
- Hoe verloopt de samenwerking en ondersteuning in de fractie?
- Hoe word ik ingewerkt?
- Hoeveel tijd kost het me?
- Op welke tijden en dagen wordt er vergaderd?
- Is het te combineren met werk en gezin?
- Is er een onkostenvergoeding en wordt het raadswerk betaald?
- Wat is je rechtspositie als raadslid?

Houd in de werving ook rekening met de verschillende soorten motivaties van vrouwen. Sommige vrouwen ambiëren een rol in de politiek vanuit inhoudelijke motieven of betrokkenheid bij de leefomgeving. Andere vrouwen zijn meer gericht op hun eigen ontwikkeling en profilering en ambiëren een politieke carrière.

Schakel vrouwelijke raadsleden in als voorbeeld voor belangstellenden voor het raadswerk. Zij kunnen laten zien wat het werk inhoudt en wat het oplevert, en zo potentiële kandidaten over de drempel helpen. Geef nieuwkomers in de raad een coach die feedback geeft en als sparring

partner kan fungeren. Hiermee kan hij of zij bijdragen aan het behoud van vrouwen in de raad.

Organiseer bijeenkomsten over het raadswerk en over belangrijke lokale thema's voor partijleden en andere geïnteresseerden. Zo worden kandidaat-raadsleden geïnformeerd over de discussies rondom belangrijke onderwerpen. Dat komt later in de verkiezingscampagne en bij het raadswerk goed van pas. En u kunt op deze bijeenkomsten nog nieuwe mensen scouten voor het raadswerk.

3. Ga na waar weerstanden zitten en probeer die te tackelen

Als in het gesprek of op de bijeenkomst door de vrouwen bepaalde belemmeringen worden genoemd, ga dan na of er wat aan te doen is. Deze belemmeringen kunnen te maken hebben met de combinatie van raadswerk en werk of gezin (vergadertijden, kinderopvang), met onzekerheid over functie-eisen (kan ik wel debatteren?) of met behoefte aan feedback of ondersteuning. Zeg dus niet meteen: 'Dat kan niet', maar geef aan dat niemand geboren is als raadslid en dat je ruimte krijgt om het te leren. Geef aandacht aan de genoemde knelpunten en ga samen op zoek naar oplossingen of faciliteiten.

Voorbeelden van oplossingen:

- Aanpassen vergadertijden (niet tijdens etenstijd);
- Helpen zoeken naar kinderopvang of oppas;
- Afspraken maken over het tijdsbeslag;
- Aanbieden van scholing of training;
- Aanbieden van een inwerkprogramma;
- Aanbieden van een buddy, coach of mentor.
- Geïnteresseerde vrouwen in de gelegenheid stellen om een paar weken mee te lopen met de zittende fractie. Zo kunnen ze meemaken en zien wat het werk inhoudt.

Organiseer cursussen en trainingen voor belangstellenden in het raadswerk of voor kandidaten op de lijst. Dat kan

lokaal, vanuit de gemeente (bijvoorbeeld i.s.m. ProDemos) of vanuit de politieke partij zelf georganiseerd worden. Door een training raken mensen beter geïnformeerd over het werk, maar ze doen ook vaardigheden op en maken kennis met zittende en mogelijk nieuwe raadleden. Een goed idee is om de kandidaat te koppelen aan een ervaren raadslid. Door te volgen wat het raadslid doet, krijgt de kandidaat meer inzicht in het politieke werk.

4. Streef naar een kwalitatief divers samengestelde lijst

Maak naast een profielschets voor individuele raadleden ook een profiel van de gewenste nieuwe fractie. Streef daarbij naar veelzijdigheid. Niet ieder raadslid heeft dezelfde kwaliteiten. Maar probeer wel alle noodzakelijke kwaliteiten in de fractie vertegenwoordigd te hebben.

De rollen van de gemeenteraad zijn: kaderstellen, controleren en volksvertegenwoordigen. De een is een echte volksvertegenwoordiger, de ander meer een controleur. Zorg ervoor dat de nieuwe fractie bestaat uit verschillende personen die elk een eigen rol kunnen vervullen, en daarmee elkaar aanvullen. Daarnaast is het prettig als er mensen met verschillende inhoudelijke deskundigheden in de fractie komen. De een is deskundig op zorg, de ander weet meer van huisvesting.

Het is ook belangrijk om voldoende vrouwelijke kandidaten op de net-niet verkiesbare plaatsen te zetten. Zo is er bij tussentijdse uitstroom uit de raad voldoende potentieel aan vrouwelijke opvolgers, zodat het aandeel vrouwen minimaal op hetzelfde niveau blijft. Ook zijn deze net-niet verkiesbare plaatsen belangrijk voor het benoemen van commissieleden.

5. Streef op de lijst naar een afspiegeling van de samenleving

De gemeenteraad is de vertegenwoordiging van de bevolking van een gemeente. Inwoners kunnen zich het meest herkennen in de raad als die qua samenstelling een afspiegeling is van de bevolking. Dat betekent dat naast het aantal vrouwen ook gelet kan worden op het aantal jongeren, ouderen en mensen met een migratieachtergrond op de lijst. Ook kan variatie in opleidingsniveau, beroepsgroep of wijk waarin men woont bijdragen aan een divers samengestelde lijst.

6. Profielschets

Bij een goede werving en selectie is een helder en aantrekkelijk omschreven profiel nodig. Het is daarnaast ook

belangrijk dat de profielschets zo gender-neutraal mogelijk is geformuleerd. De kandidatencommissies kunnen met een goed profiel kandidaten op een effectieve manier scouten, de potentiële kandidaat-raadsleden weten wat de functie inhoudt en de commissie kan op basis van de omschreven competenties in het profiel een goede selectie maken. Uiteraard zal iedere politieke partij op basis van uitgangspunten, ideologie en stijl hierbij verschillend werken, maar voor alle partijen geldt dat het werken met een profiel bijdraagt aan de verdere professionalisering van het raadswerk. Ook voor de fase na de verkiezingen is het profiel een handig instrument om jaarlijkse functioneringsgesprekken met de gekozen raadleden te voeren. Ter info is als bijlage een algemene profielschets opgenomen.

Tijdplanning

- **April/mei 2017**
samenstelling kandidatencommissie; opstellen profiel
- **Mei/juni 2017**
organiseren cursus of infobijeenkomsten voor kandidaten, scoutgesprekken bij de lokale verenigingen en organisaties
- **Zomer tot en met oktober 2017**
scouten kandidaten en voeren van gesprekken
- **27 december 2017**
Laatste dag registratie aanduiding partij
- **5 februari 2018**
Dag van het inleveren van de kandidatenlijsten

Ten slotte

Wacht niet tot het laatste moment met het benaderen van vrouwen. Zodra gedurende een raadsperiode geschikte vrouwen in beeld komen (bijvoorbeeld als inspreker, actief in een of ander bestuur of gewoon uit het eigen netwerk) spreek dan al met ze over de mogelijkheid zich bij de volgende verkiezingen verkiesbaar te stellen. Zij kunnen zich dan al voorbereiden door mee te lopen met een fractie en er met andere werkzaamheden op vooruit te lopen.

Realiseer dat alle begin moeilijk is. Geef mensen de tijd om in het raadwerk te groeien! Pas na een jaar of twee hebben de meeste nieuwe raadleden het gevoel het een beetje in de vingers te krijgen.

Voorbeeld Profielschets

Het ideale profiel van een gemeenteraadslid

Het begint met het opstellen van een algemeen profiel dat aansluit bij de toenemende taken van gemeenten na de decentralisaties in het sociaal domein, een versterkte nadruk op de netwerksamenleving, samenwerking met andere gemeenten en de behoefte uit de samenleving meer zelf te kunnen doen of te beslissen.

Wat zijn de formele vereisten?

Om tot raadslid te worden gekozen, dient een kandidaat-raadslid aan een aantal voorwaarden te voldoen:

- U moet achttien jaar of ouder zijn en niet uitgesloten van het kiesrecht.
- Wenst u als raadslid te worden geïnstalleerd dan moet u wonen in de gemeente waar u raadslid wordt.
- Het is in Nederland ook voor mensen met een andere nationaliteit dan de Nederlandse mogelijk deel uit te maken van een gemeenteraad. In dat geval moet u minstens vijf jaar achter elkaar in Nederland hebben gewoond.

Omdat er functies zijn die niet verenigbaar zijn met het uitoefenen van het raadslidmaatschap, zijn raadsleden verplicht openbaar te maken welke andere functies zij vervullen. Zo kunt u niet als ambtenaar zijn aangesteld bij de gemeente waarvan u zelf als raadslid deel uitmaakt.

Profiel raadslid

Vaardigheden:

- Maatschappelijk betrokken en onafhankelijk
- Gevoel voor wat leeft in de samenleving en dat kunnen agenderen in de raad en daarbij prioriteiten kunnen stellen
- Het college controleren
- Kennis of affiniteit van/met één of meerdere thema's van het lokaal bestuur
- Aanspreekbaar zijn op uw eigen politieke keuzes en die van de fractie
- Integer zijn
- Open zijn en verantwoording kunnen afleggen

Persoonlijkheid:

- Nieuwsgierig en kritisch zijn, op onafhankelijke wijze onderwerpen willen uitzoeken en uw mening uiten
- Plezier scheppen in discussie, lef hebben om uw standpunt te verdedigen en waar nodig te wijzigen
- In staat zijn om te relativiseren en aanspreekbaar zijn op uw eigen functioneren
- Beschikken over creativiteit, openheid, inlevingsvermogen en gevoel voor politieke verhoudingen
- Goed kunnen luisteren en signalen uit de samenleving vertalen naar de politieke arena

Beschikbaarheid:

- Voldoende tijd kunnen investeren in het raadslidmaatschap

Voor de fractievoorzitter geldt dat hij/zij over dezelfde eigenschappen moet beschikken als een raadslid, en daarnaast ook een sterke leider zijn, besluitvaardig zijn en goed kunnen spreken, beschikken over politiek inzicht en een scherpe politieke antenne, representatief zijn.

Foto: Niramyana Jayamary

Songül Mutluer (fractievoorzitter PvdA gemeente Zaanstad) en Fatima Faïd (raadslid Haagse Stadspartij)

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, de provincie, het land en Europa.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00
info@prodemos.nl
prodemos.nl

atria

Kennisinstituut
voor Emancipatie en
Vrouwengeschiedenis

www.atria.nl